

Hareketlilik, Göç, Güvensizlik

*

Mobility, Migration and Insecurity

İbrahim Sirkeci & Jeffrey H. Cohen

Öz

Bu çalışmada göç kuramsallaştırılmasına çatışma ve güvensizlik kavramları üzerinden bir yaklaşım sunulmakta ve tartışılmaktadır. Bu yaklaşım göçmen ve göç kavramları yerine 'hareketli' ve 'hareketlilik' kavramlarını kullanırken göçmen ile göçmen olmayanlar arasındaki organik ilişkiye işaret etmektedir. Aynı zamanda göç kararlarının bireyin aile, hane ve içinde yaşadığı topluluk ve cemaatler ile etkileşim halinde oluştuğunu ileri sürmektedir. Çeşitli düzeylerde görülen çatışmalar güvensizlik algısını etkileyerek uluslararası insan hareketliliğinde dinamik bir değişkenlik yaratırlar.

Anahtar kelimeler: Göç, hareketlilik, güvensizlik, göç kuramı, çatışma

Abstract

In this study, conceptualisation of migration is approached and discussed from a perspective build on the concepts of conflict and insecurity. This approach focuses on the organic relationship between the migrants and non-migrants while proposing 'mover' and 'mobility' to be used instead of migrant and migration. At the same time it is argued that migration decisions are made by individuals embedded in families, households, and communities. Conflicts encountered at different levels affect the perception of insecurity and thus determine the changing dynamic nature of international human mobility.

Keywords: Migration, mobility, insecurity, migration theory, conflict

Giriş

İnsan hareketliliğini¹ inceleyen araştırmacılar uzun yıllar göçün bir süreç olduğunu vurguladılar ancak en nihayetinde geliştirilen modellerin çoğu insan hareketliliğinin dinamik doğasını yansıtmaktan uzak kaldı. Bunun en temel nedeni göç fenomeninde sürekli olumlu ve umut vadeden bir yan görmek ısrarı bir diğer nedeni de durağan değişkenlere odaklanmak diyebiliriz. Biz son on yıldır ısrarlı bir biçimde göç yerine insan hareketliliği kavramını kullanmayı önerirken 'göç' için belirleyici olanın güvensizlik algısı olarak yansıyan çatışmalar olduğunu ileri sürüyoruz (Sirkeci 2003, Sirkeci 2005, Cohen & Sirkeci, 2011). Burada esnek ve geniş bir çatışma kavramını kullandığımızın altını çizmekte fayda var. Bu küçük veya büyük gerilimler ve çıkar uyumsuzlukları insanların ulusal sınırlar içinde ve sınıraşan hareketlerini şekillendiriyor. Bu hareketler bireysel ya da grupsal olabilir. Çevredeki baskının, çatışma durumunun yoğunluğu ve niteliğine göre güvensizlik algısı grup düzeyinde de oluşabilir. Bu süreçte ortaya çıkan pek çok başka çatışma da mevcut.

Neoliberal ideoloji bireyi karar verici olarak merkeze oturtarak grup dinamiklerini göz ardı eder ve toplumsal/cemaatsel olanı büyük oranda bireysel olanı sınırlayan bir engel gibi görme eğilimindedir. Göç araştırmaları anlamında bu hanehalkı, aile, yerel topluluklar ve cemaatler gibi grup etkilerini göz ardı etmemize yol açar. Bireyler rasyonel tercihler yapan iktisadi birimler olarak kararlar verirler ve göç eder ya da etmezler. Halbuki göç eden ya da etmeyen bireyler, ya da bizim tercih ettiğimiz terminoloji ile hareketli veya hareketsiz bireyler, ailelerin, hanehalklarının, cemaatlerin, etnik veya dini grupların, cinsiyet gruplarının ve pek çok diğer grup üyelikleri ile karar verirler.

Ekonomik nedenler muhakkak bir rol oynarken bunların ötesinde nedenlerin de göç kararlarını etkilediğini unutmamak gerek (Bkz. Massey vd. 2014). "Diğer" kategorisi sıklıkla çok büyük bir kesimi ve hatta çoğun-

¹ Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki bu çalışmada göç ve göçmen terimleri yerine ısrarla hareketli ve hareket kavramlarını kullanmaya özen gösterdik. Bu literatürdeki bir tartışmaya tekabül eder ve kanaatimizce insan göçünün dinamik ve süreğen niteliğini daha iyi yansıtan bir kavramlaştırma olduğu için tercih ettiğimiz bir dildir (Bkz. Sirkeci & Cohen 2013 migrant cities...). Ancak yine de anlam karışıklığını gidermek adına yer yer göç ve göçmen terimlerini kullandık.

luğu ifade edebilir. Örneğin yeni bir çalışmada Sirkeci & Zeyneloğlu (2014) Almanya'dan Türkiye'ye göçün nedenlerini incelerken bazı gruplar için göç etme nedenlerinin yüzde 60 oranında "diğer" işaretlendiğini gösterdiler. Bunun anlamı iş bulmak, zengin olmak, daha iyi eğitim gibi iyi bilinen nedenlerin yanında ve onlarla birlikte pek çok başka dinamik de bu süreçte rol oynayabilir.

İnsan hareketliliği öyle sanıldığı gibi yeni bir olgu da değil. Tarih boyunca insanlar karşılaştıkları güçlüklerle başedebilmek için göç ettiler. Bu güçlüklerle baş etme meselesi önemli. Göç kuramsallaştırma çabalarında öncü kabul edilen Ravenstein (1889) insanların başka yerlerdeki iş imkanlarının çekiciliği sonucu hareket ettiklerini ileri sürdü ve bu iddia günümüze kadar çok yaygın bir biçimde kabul edilegelde. Ancak bu çekiciliğin yanında ve daha da önemli olan insanların buldukları yerlerdeki iş imkanlarının yokluğu ya da kıtlığıdır. Bu çatışma, güçlük, insanları bir yerden bir yer göç ettirir. Aksi takdirde, halinden memnun olan kimse sadece başka yerde daha çok iş var diye göç etmez.

Çevresel etkiler, tarihsel etkiler dünyanın pek çok yerinde göç akımlarını şekillendirdi. Kırdan kente göç, 1960'lardan 1980'lere kadar dünya nüfusunu coğrafi olarak dönüştürdü (Arizpe 1981; Martin 1991; Sirkeci 2006b). Sınırşırı hareketlilik ve ulusötesi alan 1990 ve 2000'lerde hızla önem kazandı (Basch vd. 1994; Cohen 2004; Paerregaard 2008). Son küresel mali krizin etkisiyle göç hızlarının 2008'de yavaşladığını net olarak gördük (Sirkeci vd. 2012a). Bunun yanına dünyanın dört bir yanındaki kitle- sel mülteci hareketlerini de eklemek gerekli. Dolayısıyla, ekonomik akılcılık göç kararları açısından her zaman tek ya da en önemli belirleyici değil.

Güvensizlik algısı göç kararlarını belirleyen en önemli etken olarak dikkate alınmalı. Güvensizlik algısı hem hareket edenleri, hem hareket etmeyenleri ve ailelerini etkileyen ve makro ile mikro düzeyler arasında etkili bir faktör (mezo düzey tartışması için bkz. Faist 1997; 2004). Göç tek bir olaydan kaynaklı tek bir karar değil. Bu karar da bir sürecin sonucu ve bu süreç çeşitli derecelerde çatışma ve imkanların biçimlendirdiği bir süreç. Çatışmanın dereceleri derken bunu bir süreklilik skalası üzerinde düşünürsek, bir tarafta tam işbirliği ve çatışmasızlık durur ve öteki uçta şiddetli çatışmalar ve savaşlar vardır. Bu ikisinin arasında ise çeşitli tonlarda açık ve gizli gerilimler, uzlaşmazlıklar ve çıkar uyuşmazlıkları bulunur (bkz. Sirkeci 2009). Bu çatışmalar bireysel düzeyde, grup düzeyinde, böl-

gesel, ulusal ve/veya küresel düzeyde kendini gösterebilir. Dolayısıyla küresel, yerel güçler, gelenekler, kültürel pratikler, kalkınma programları ve kapitalist yayılma ve neoliberal reformlar bu sürece etkide bulunur. Bu güçler, göç eden ve göç etmeyen bireylerin hareketlerini ve göçün sonuçlarını etkiler.

Bunun ötesinde bireysel imkanların, bilgi ve becerinin yanında mezo düzeydeki kaynaklar da göç kararını ve hareketini etkiler (Faist 1997). Hareketli ve hareketsiz aktörler Faist'in ileri sürdüğü gibi zaman zaman değil sürekli çatışan küresel etmenlerle baş ederler ve bu güvensizlik algısının derecesi göç kararını belirler. Bu çatışma ve göç kararı arasındaki ilişki insan hareketliliğinin dinamik doğasını anlamamıza yardımcı olur. Dolayısıyla hareketlilik, objektif bir karar olmaktan ziyade bireyin ve/veya grubun algıladığı güvensizlik derecesine dayanan bir karardır. Zaman ve mekân içinde hareket eden ya da hareket etmeyen aktörler için gerçek ya da değil çeşitli çatışmalar ortaya çıkar ve güvensizlik algısı yaratırlar (Cohen & Sirkeci 2011).

Bu güvensizlik ortamları ve kaygılar hareketi sınırlayabilir ya da başlatılabilirler. Bunları maddi (örn. ekonomik) ve maddi olmayan (örn. kültürel) olarak gruplamak mümkündür (bkz. Portes & Landolt 1996, Sirkeci 2003). Akılcı aktör, bulunduğu yerde elde edemeyeceği fırsatlar için hareket etmeye karar verir. Bu kararı verdiği an ve sonrasında ise dinamik bir süreçte sürekli değişimler ve yeni çatışmalar karşısında kararları da yeniden ve yeniden şekillenir.

Çatışma ve Göç

İnsanların neden göç ettiği araştırmacıların hala merak ettiği konulardan biridir. Bu soruyu cevaplamanın önündeki en büyük güçlük, doğum ve ölüm gibi diğer demografik olguların aksine göç kaçınılmaz doğal bir olgu değildir. Bu bir tercihtir ancak öncelikle bu basit ve kolay bir tercih değildir ve zannedildiği ve iddia edildiği gibi özgür bir tercih de değildir. Bu tercih, bireylerin ve hanehalklarının ve ailelerin güvensizliklerine, kaynaklarına, kapasitelerine (yani beşeri ve toplumsal sermayeye) ve pek çok çevresel etmenin etkisine dayalı bir tercihtir. (Cohen 2004; Cohen & Sirkeci 2011). Ayrıca göç tahmin edilmesi güç bir süreçtir. Hareket edenler göçle-

rini planlarlar ve olasılıkları düşünürler ancak bu süreçte başarı tam olarak garanti değildir.

Göç, göç eden bireyi çevresini ve göç etmeyenleri kısa ve uzun vadede etkileyen ve kumarı andıran bir süreçtir. Göç edenler ve bunların aileleri kesin olmayan algılara ve inanışlara ve duyduklarına dayalı olarak bir karar verirler. Bu karar neredeyse hiçbir zaman kapsamlı bir analize dayanmaz (Cohen & Sirkeci 2011).

Akılcı ekonomik aktörlerin varlığına dayanan ve göçü ekonomik fırsatlar ve bağımsız bireylerce verilen kararlar olarak gören modeller kırdan kente göç ve son yıllarda büyüyen uluslararası göçü tam olarak açıklayamazlar. Bireyler, maddi nedenlerden (Davin 1999) entelektüel nedenlere (Oliver & O'Reilly 2010) kadar uzanan pek çok nedenle hareket eder. Bunlardan bazıları neoliberal modellere uygun bireyci ve ekonomik nedenler olabilirler. Göç eden kişi daha iyi ücret alabilmek için sınırları aşabilir. Ancak ekonomik nedenlere bu kadar önem atfedilerek göç kararını etkileyen diğer nedenler unutulmamalıdır. Tercihlerinden dolayı yaşadığı yerde rahat edemeyen kişi de savaştan ve silahlı çatışmalardan kaçan kişi de özgürlüklerinin peşinde hareket eder ekonomik refah peşinde değil. Tabii ki bu nedenlerin birbiriyle içiçe geçen doğası da unutulmamalıdır.

İnsanlar hayallerinin peşinde hareket edebilirler ya da belli bir tehdit veya kimlikten uzaklaşmak için göç edebilirler (Oliver & O'Reilly, 2010). Bazen insanlar yaşadıkları yerde yapacak bir şey olmadığını düşündükleri için göç ederler. Gidecekleri yerde, ülkede kabul görececeklerini sıkıntılarından biteceğini düşünürler. Bazıları gittikleri yerde hazine bulmayı umar. Bu umutlar ailelerinden, dostlarından ve başkalarından duydukları zenginlik mitlerine dayanır. Bazıları ise acı ve sıkıntı veren durumlardan kaçarak ve yeni bir gelecek ararlar. Meksika ve Türkiye üzerine göç çalışmalarımızda bu nedenlerin her türlü kombinasyonunu gördük (Cohen 2004; Cohen & Sirkeci 2011; Sirkeci 2006a).

İnsanların hareketlerinin arkasında çok sayıda neden olabilir ancak her hareketli kimse bir hane ve ailenin üyesidir. Ailelerin hanehalklarının ve cemaatlerin kaynakları göç için seferber edilir. Tek başına hareket edeni ailesini terkedenler bile bu kaynakların temerküzünden faydalanırlar (Cohen 2004; Cohen & Sirkeci 2011). Güvenlik ve güvensizlik algısıyla birlikte bireylerin ve hanehalklarının varolan kaynaklara erişimi göçün temellerini oluşturur. İnsanlar içinde buldukları toplumsal ortamın

sıkıntılarını ve sınırlılıklarını da yine bu toplum içinde buldukları kaynakları kullanarak aşarlar.

Bu hareketlilik süreci içinde ortak pratikler, beklentiler ve deneyimlerin toplamına 'göç kültürü' diyoruz (Cohen 2004, Cohen & Sirkeci 2011). İnsanlar maddi manevi, kişisel ve toplumsal kaynakları kullanarak hareket etme ya da oldukları yerde kalma kararı verirler. Bu kararlar da her zaman akılcı kararlar olmak zorunda değildir. Göç kültürü varolan kaynakların yanında maddi ve manevi güvensizlikleri yansıtır. Güvensizlikten kaçan hareketli insanlara en net örnek, belirgin bir tehdit karşısında evini terkeden mültecilerdir (Sirkeci 2006b; Van Hear 2006). Ancak güvensizlik ortamı savaş ve silahlı tehditten çok daha farklı biçimlerde kendini gösterebilir. Çeşitli tehditler bunu şekillendirir. Bu tehditler küresel olabilir, devlet baskısı olabilir, toplum ya da mahalle baskısı olabilir veya aile içinde eşitsiz ilişkilerden ve uzun soluklu gerginlik ve düşmanlıklardan kaynaklanabilir (Sirkeci 2009).

Burada vurgulamaya çalıştığımız çeşitli düzey ve dozlarda çatışma ve gerilimleri dikkate alan, göçü güvensizlik algısı ile dinamik bir biçimde evrilen bir süreç olarak gören kuramsal bir çerçeve ihtiyacı. Bu ekonomik nedenleri de içine alan ama daha fazlasını gören ve akılcı kararların ötesini de kapsayabilen bir çerçeve olmak zorundadır. Dolayısıyla göç bir defa olan ve bireylerin, karşılaştıkları durumlara, gereksinim ve isteklerine dayanan tek başına karar verdikleri akılcı bir olgu değildir.

Çağımızda Göç Hareketleri

Türkiye dahil gelişmekte olan ülkelerin çoğunda 1960'lardan 1980'lere dek hızlı bir kırdan kente göç olgusu yaşandı. Bu 1990'larda da devam etti ve aynı dönemde uluslararası göçün de hızla arttığını gördük. Neoliberal reformlar sınırötesi ilişkileri ve ulusötesi yapıları teşvik etti ve güçlendirdi. Bu da dolayısıyla uluslararası göçü etkiledi. Bazı beklenmedik olaylar uluslararası göçün tahmin edilemezliğini daha da artırdı. Örneğin 2001'de New York ve Washington'a yapılan saldırılar ve 2007-2011 arası yaşanan mali kriz göç hareketlerinde azalma ve artışlara neden oldu (bkz. Sirkeci vd. 2012a). Aynı şekilde göçmen kabul ve vize rejimlerindeki değişiklikler, bazı ülkelerde göçmen karşıtı siyasetlerin yükselişi de uluslararası hare-

ketliliği etkiledi. Ancak dünya genelinde göç hareketleri artarak devam etti (Sirkeci vd. 2012a).

Son 20 yılda göçmenlerin tercih ettiği ülkelerin sayısında bir artış oldu ve aynı zamanda göç hareketlerinin pek çok geleneksel göç koridorunda iki yönlü hale geldikleri gözlemlendi (Sirkeci & Zeyneloğlu, 2014). Örneğin Almanya'yı terkederek Türkiyelilerin sayısı Almanya'ya giden Türkiyelilerin sayısını aştı (Akkoyunlu 2012 ve Sirkeci & Martin 2014). Bu ve benzeri göç koridorları belirgin göç kültürleri oluşturdular. Bu çerçevede kırsal kökenli Meksikalılar ABD'ye, Çinli köylüler doğu yakasındaki büyük sanayi şehirlerine, Pakistanlılar Londra'ya göç etmeye devam ederken, Almanya'da doğmuş büyümüş Türk ve Kürtlerin anne babalarının memleketlerine göç ettiklerini görmeye başladık.

Göçün sonuçları, hareketlilerin başarıları ve başarısızlıkları, hareket etmeyenlerin beklentileri çatışmalar ve sorunlu durumların oluşmasına katkıda bulunabilir (Cameron vd. 2012; Constant & Massey 2002; Fields 1975; Kubal & Dekker 2011; Moberg 1996; Parrado 2006; Schmalzbauer 2008). Bu çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Örneğin göçmen dövizleri geride bırakılan topluluklara akmaya başladığında hareket etmeyenlerin gelirleri ve diğerlerine kıyasla konumları değişir. Aynı şekilde beklenen göçmen dövizleri gelmediğinde göç edenlerin haneleri, aileleri statülerinde düşüş görebilirler. Göçmen dövizleri tüketimi ve mal mülk alımını artırabilir ve göçmen ailesi üyelerine yerel işlerden uzaklaşma ve yeni arayışlara girme imkanı tanıyabilir (Lindstrom 1996). Bu mali olmayan, düşünsel, kültürel ve siyasi göçmen dövizi dediğimiz akışlar ile de desteklenir. Öte yandan hareket edenler de gittikleri ve yerleştikleri yerlerde gelirleri artarken pek çok hesap edemedikleri gider ve güçlüklerle karşılaşabilirler. Aynı zamanda yeni ve tanımadıkları bir kültürel ortamla baş etmeye ve ona alışmaya çalışırken de zorluklarla karşılaşabilirler. Geride kalan hane halkı üyelerinin beklentilerini karşılayamama riski ve stresi de bu bağlamda düşünülmelidir (Louie 2001).

Vardıkları kentler ve ülkelerde çeşitli ayrımcılıklar ve riskler de hareketli nüfusun karşılaşacağı yeni güvensizliklerdendir. Göç kanunları, vize ve izin prosedürleri de hareketlilerin gittikleri yerlerde farklı güvensizliklerle karşılaşmasını belirler. Örneğin bazı belgelerin varlığı ya da yokluğu iş piyasasında sömürüyü mümkün kılabilir veya ücret yapısını etkileyebilir (Fan 1996; Rozelle vd. 1999; Zhu 2002). Kaliforniya'da Oxaca'lılar

(Cohen 2004), kıta Avrupası'nda Türkler (Sirkeci 2003) ve İngiltere'de Güney Asyalılar benzer deneyimlere sahiptirler (Engbersen vd. 2013). Hareketliler pek çok durumda yeni eşitsizliklerle baş etmek zorunda kalırlar. Göçmenlerin kapalı toplumu bir yanda aidiyet duygusunu güçlendirirken kültürel ortaklıklar üzerinden bir iş piyasası ve güvenlik ortamı sunarlar (Khattab vd. 2010). Ancak bu göçmenlerin yoğun olduğu bölgeler aynı zamanda ırkçı saldırıları da cezbedebilir (Menchaca 1995; Sezgin 2008). Göçmenlerin yasal statüleri sorgulandığı durumlarda bu daha da vahim olabilir (Cohen & Merino Chavez 2013; Naber 2012; Sirkeci 2003).

Göç veren, köken topluluklarında uluslararası göç ücretli işçiliği canlandırabilir ancak çoğu zaman ücretler düşüktür ve bu, küçük ölçekli tarım işletmeciliğini olumsuz etkileyebilir (Fields 1975; Greiner & Sakdapolrak 2013; Mendola 2012; Semyonov & Gorodzeisky 2008). Aynı zamanda hareketlilik yerel kültürel pratikleri ve gelenekleri zayıflatır. Çünkü insanlar yeni umutlar, işler ve alışkanlıklara yönelirler ve tarıma dayalı yerel bilgi sistemleri zayıflar (Wilk 2006). Bazı çalışmalarda kadın erkek eşitsizliğinin de göçle birlikte arttığı bulunmuştur (Ha vd. 2009). Kadınların geride kalan topluluklarda hane reisi konumuna gelerek toplumda statülerinin artması da geleneksel olarak erkeklerin hegemonyasında olan iktidar pozisyonlarının el değiştirmesi bağlamında gerilim nedeni olabilir.

Uluslararası insan hareketliliğinin dinamik doğasını geri dönüş göçlerinde ve ikinci ve sonraki kuşakların anne babalarının ülkelerine göç etmelerinde görürüz. Bu 'dönüş' göçü ile başka çatışmalarda gündeme gelir. Bu hareketlerin ardında belli bir ölçüde göç alan ülkede yaşanan ırk ayrımcılığı deneyimleri yatar. Ancak göçmenlerin çocukları ve torunları göç veren topraklara gittiklerinde de bu toplumlara yabancı olduklarını görebilir ve hatta dışlanabilirler. Bu dönüşlerde göç edenler kolayca kabul edileceklerin beklerken çeşitli anlayış farkları, sınıf farkları ve eşitsizlikler üzerinden yeni çatışmalarla karşılaşabilirler (Guarnizo 1997).

Sonuç

Hareketlilerin ve hareketsizlerin karşılaştıkları zorluklar kendi icatları değil daha ziyade küreselleşme ve neoliberal reformlarla gelen değişimlerin yansımasıdır. Maddi ve maddi olmayan faktörlerle şekillenen insani

güvenlik ve güvensizlik ortamları bireylerin ve onların ailelerinin göç kararları üzerinde etkilidir. Ancak bireyler, hareketli ya da hareketsiz, buldukları ortamın pasif mazlumları değildirler. Karşılaştıkları zorluklara, uzlaşmazlıklara, çatışmalara tepki verirler ve yaratıcı ve etkin biçimlerde bunlarla karşılık verirler, stratejiler geliştirirler. Dolayısıyla kararları sadece bir defalık kullandıkları tercihleri değil dinamik ve değişken durumlarda verdikleri, ve çoğu zaman vermek zorunda hissettikleri yanıtlar ve tepkilerdir. Hareketliler ve hareketsizler içinde buldukları çevre değişikçe durumlarını yeniden ve yeniden değerlendirirler. Çünkü bu süreçte sadece etraflarında değişiklikler olması değil aynı zaman kendi güvenlik-güvensizlik algılarında da değişiklikler olabilir.

Hareketlilerin karşılaştıkları güçlükler gittikleri yerlerde ve sınırötesi hayat pratikleri çerçevesinde yaratıcı ve etkin yapılar örgütlemelerine de yol açar. Bu yapılar sayesinde köken ülke ile ilişkilerini korurken gelenek ve kültürel pratiklerini devam ettirebilirler ve yeni kutlama biçimleri geliştirebilirler (Bocagni 2013; Carling & Hoelscher 2013; Harney & Baldrassar 2007; Goldring 2002; Heymann vd. 2009; Itzigsohn vd. 1999; Levitt 2002; Narayan vd. 2011; Portes vd. 1999; Vertovec 2009). Bu ulusötesi yapılar hareketliler ve hareketsizler arasındaki ilişkileri sağlarken aynı zamanda hareketlilere ayrımcılıkla karşılaştıklarında sığınacak bir yer sağlarlar. Hareketliler kendilerini yalnız ve izole hissettiklerinde ulusötesi yapılar destek sunar. Ulaşım ve iletişim alanındaki yenilik ve kolaylıklar bu yapıların daha kolay kurulabilmesini ve yaygınlaşmasına yardımcı olmuştur.

Bu çerçevede önemli olan uluslararası insan hareketliliğinde çatışma ve zorlukların belirleyici ve dinamik olduğudur. Bu durumu güvenlik veya güvensizlik olarak algılayan birey, ait olduğu kurumların, hanehalkı, aile ve toplulukların bir parçası olarak ve var olan kaynaklara erişimi oranında göç lehinde veya aleyhinde karar verebilir. Bu karar da değişkendir, güvensizlik algısı da, karşılaşılan çatışma ve uyuşmazlıklar da. Bu aktörlerin, çevrenin ve algının dinamik niteliği insan hareketliliğinin devamlılığını da getiren faktördür. Neo-liberal modellerin bireyci yaklaşımına karşın insan hareketliliğine dair kararlar Faist'in kritik mezo dediği düzeyde ve bu güvensizlik algısıyla oluşur. Bu mezo düzey hareketliler ve hareketsizlerin uluslararası hareketin tahmin edilen sonuçlarının da müzakere edildiği yerdir. Ancak bu verilen kararların sınırlı bilgiye dayalı ve çoğu zaman beklendiği gibi akılcı tercihlerle belirlendiği anlamına da gelmez. Önemli

olan güvensizlik algısı ve çatışmalara ve bunların insan hareketliliğini nasıl yönlendirdiğine odaklanmaktadır. Bu yolla göç çalışmaları ilerleyebilir ve insan hareketliliğini açıklayabilecek yeni modeller geliştirmemize olanak tanıyabilir.

KAYNAKÇA

Akkoyunlu, Şule (2012). "Forecasting Turkish Remittances from Germany during the Financial Crisis", in I. Sirkeci, J. Cohen & D. Ratha (der.) *Global Remittance Practices and Migration during the Financial Crisis and Beyond*, Washington D.C.: The World Bank.

Arizpe, Lourdes (1981). The rural exodus in Mexico and Mexican migration to the United States. *International Migration Review* 15 (14): 626–49.

Basch, Linda, Nina Glick Shiller & Cristina Szanton Blanc (1994). *Nations unbound: Transnational projects, postcolonial predicaments, and deterritorialized nation-states*. Amsterdam: Gordon and Breach.

Boccagni, Paolo (2013). Whom should we help first? Transnational helping practices in Ecuadorian migration. *International Migration* 51 (2): 191–208.

Cameron, Abigail E., Emily R. Cabaniss & Stephanie M. Teixeira-Poit (2012). Revisiting the underclass debate: Contemporary applications to immigrants and policy implications. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 34 (1): 23–42.

Carling, Jørgen & Kristian Hoelscher (2013). The capacity and desire to remit: Comparing local and transnational influences. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39 (6): 1–20.

Cohen, Jeffrey H. & Ibrahim Sirkeci (2011). *Cultures of migration: The global nature of contemporary mobility*. Austin: University of Texas Press.

Cohen, Jeffrey H. & Nidia Merino Chavez (2013). Latino immigrants, discrimination and reception in Columbus, Ohio. *International Migration* 51 (2): 24–31.

Cohen, Jeffrey H. (2004). *The culture of migration in Southern Mexico*. Austin: University of Texas Press.

Cohen, Jeffrey H. 2001. Transnational migration in rural Oaxaca, Mexico: Dependency, development, and the household. *American Anthropologist* 103 (4): 954–67.

Constant, Amelia & Douglas S. Massey (2002). Return migration by German guestworkers: Neoclassical versus new economic theories. *International Migration* 40 (4): 5–38.

Davin, Delia (1999). *Internal migration in contemporary China*. New York: St Martin's Press.

Engbersen, Godfried, Arjen Leerkes, Izabela Grabowska-Lusinska, Erik Snel & Jack Burgers (2013). On the differential attachments of migrants from Central and Eastern Europe: A typology of labour migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39 (6): 1–23.

Faist, Thomas (1997). The crucial meso-level. In *International migration, immobility and development: Multidisciplinary perspectives* (der.) Thomas Hammar, Grete Brochmann, Kristof Tamas and Thomas Faist, sf. 187–218. New York: Berg.

Faist, Thomas (2004). Towards a political sociology of transnationalization: The state of the art in migration research. *European Journal of Sociology* 45 (3): 331–66.

Fan, C. Cindy (1996). Economic opportunities and internal migration: A case study of Guangdong Province, China. *The Professional Geographer* 48 (1): 28–45.

Fields, Gary S. (1975). Rural–urban migration, urban unemployment and under-employment, and job-search activity in LDCs. *Journal of Developmental Economics* 2 (2): 165–87.

Goldring, Luin (2002). The Mexican state and transmigrant organizations: Negotiating the boundaries of membership and participation. *Latin American Research Review* 37 (3): 55–99.

Greiner, Clemens & Patrick Sakdapolrak (2013). Rural–urban migration, agrarian change, and the environment in Kenya: A critical review of the literature. *Population and Environment* 34 (4): 524–53.

Guarnizo, Luis Eduardo (1997). The emergence of a transnational social formation and the mirage of return migration among Dominican transmigrants. *Identities* 4 (2): 281–322.

Ha, Wei, Junjian Yi & Junsen Zhang (2009). *Inequality and internal migration in China: Evidence from village panel data*. Human development reports, Research paper 2009/27. New York: United Nations Development Programme.

Harney, Nicholas & Loretta Baldrassar (2007). Tracking transnationalism: Migrancy and its futures. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 33 (2): 189–98.

Itzigsohn, Jose, Carlos Dore Cabral, Esther Hernandez Medina & Obed Vazquez (1999). Mapping Dominican transnationalism: Narrow and broad transnational practices. *Ethnic and Racial Studies* 22 (2): 316–39.

Khattab, Nabil, Ron Johnston, Ibrahim Sirkeci & Tariq Modood (2010). The impact of spatial segregation on the employment outcomes amongst Bangladeshi men and women in England and Wales. *Sociological Research Online* 15(1)3. www.socresonline.org.uk/15/1/3.html

Kubal, Agnieszka & Rianne Dekker (2011). *Contextualizing immigrant inter-wave dynamics and the consequences for migration processes: Ukrainians in the United Kingdom and the Netherlands*. Working paper 49. Oxford: International Migration Institute, University of Oxford.

Levitt, Peggy (2002). The ties that change: Relations to the ancestral home over the life cycle. In *The changing face of home: The transnational lives of the second generation* (der) P. Levitt and Mary C. Waters, sf. 123–44. New York: Russell Sage Foundation.

Lindstrom, David P. (1996). Economic opportunity in Mexico and return migration from the United States. *Demography* 33 (4): 357–74.

Louie, Vivian (2001). Parents' aspirations and investment: The role of social class in the educational experiences of 1.5- and second-generation Chinese Americans. *Harvard Educational Review* 71 (3): 438–75.

Martin, Philip L. (1991). *The unfinished story: Turkish labour migration to Western Europe*. Geneva: International Labour Office.

Massey, Douglas S. vd. (2014). Göç kuramlarının bir değerlendirmesi. *Göç Dergisi*. Cilt 1, No 1, 11-46.

Menchaca, Martha (1995). *The Mexican outsiders: A community history of marginalization and discrimination in California*. Austin: University of Texas Press.

Mendola, Mariapia (2012). Rural out-migration and economic development at origin: A review of the evidence. *Journal of International Development* 24 (1): 102–22.

Moberg, Mark (1996). Myths that divide: Immigrant labor and class segmentation in the Belizian banana industry. *American Ethnologist* 23 (2): 311–30.

Naber, Nadine (2012). The rules of forced engagement: Race, gender, and the culture of fear among Arab immigrants in San Francisco post-9/11. *Cultural Dynamics* 24 (1): 235–67.

Narayan, Anjana, Bandana Purkayastha & Sudipto Banerjee (2011). Constructing transnational and virtual ethnic identities: A study of the discourse and networks of ethnic student organisations in the USA and UK. *Journal of Intercultural Studies* 32 (5): 515–37.

Oliver, Caroline & Karen O'Reilly (2010). A Bourdieusian analysis of class and migration. *Sociology* 44 (1): 49–66.

Paerregaard, Karsten 2008. *Peruvians dispersed: A global ethnography of migration*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

Parrado, Emilio A. (2006). Economic restructuring and intra-generational class mobility in Mexico. *Social Forces* 84 (2): 733–57.

Portes, Alejandro & Patricia Landolt (1996). The downside of social capital. *The American Prospect* (May–June): 18–21, 94.

Portes, Alejandro, Luis E. Guarnizo & Patricia Landolt (1999). The study of transnationalism: Pitfalls and promise of an emergent research field. *Ethnic and Racial Studies* 22 (2): 217–37.

Ravenstein, E.G. (1889). The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society* 52 (2): 241–301.

Rozelle, Scott, Li Guo, Minggao Shen, Amelia Hughart & John Giles (1999). Leaving China's farms: Survey results of new paths and remaining hurdles to rural migration. *The China Quarterly* 158: 367–93.

Schmalzbauer, Leah (2008). Family divided: The class formation of Honduran transnational families. *Global Networks* 8 (3): 329–46.

Semyonov, Moshe & Anastasia Gorodzeisky (2008). Labor migration, remittances and economic well-being of households in the Philippines. *Population Research and Policy Review* 27 (5): 619–37.

Sezgin, Zeynep (2008). Turkish migrants' organizations: Promoting tolerance toward the diversity of Turkish migrants in Germany. *International Journal of Sociology* 38 (2): 78–95.

Sirkeci, Ibrahim & Cohen, Jeffrey H. (2013, 31 July). OpEd. "Not migrants and immigration, but mobility and movement", *Cities of Migration, Thought Leadership*, http://citiesofmigration.ca/ezone_stories/not-migrants-and-immigration-but-mobility-and-movement/

Sirkeci, Ibrahim & Martin, Philip L. (2014). "Sources of Irregularity and Managing Migration: The Case of Turkey". *Border Crossing: Transnational Working Papers*, No. 1401, sf.1-16. <http://tplondon.com/journal/index.php/bc/article/view/373>.

Sirkeci, Ibrahim & Zeyneloglu, Sinan (2014). Abwanderung aus Deutschland in die Türkei: Eine Trendwende im Migrationsgeschehen? [Migration from Germany to Turkey: reversal of fortunes]. In: Alscher, S. & Krienbriek, A. (der.) Abwanderung von Türkeistämmigen: Wer verlässt Deutschland und warum?. Germany: BAMF, sf. 30-85.

Sirkeci, Ibrahim (2003). *Migration, Ethnicity, Conflict: The Environment of Insecurity and Turkish Kurdish International Migration*. PhD Thesis, University of Sheffield.

Sirkeci, Ibrahim (2005). "War in Iraq: environment of insecurity and international migration", *International Migration*, 43(4): 197-214.

Sirkeci, Ibrahim (2006a). *The environment of insecurity in Turkey and the emigration of Turkish Kurds to Germany*. Lewiston, NY: Edwin Mellen Press.

Sirkeci, Ibrahim (2006b). Ethnic conflict, wars and international migration of Turkmen: Evidence from Iraq. *Migration Letters* 3 (1): 31–42.

Sirkeci, Ibrahim (2009). Transnational mobility and conflict. *Migration Letters* 6 (1): 3–14.

Sirkeci, Ibrahim, Jeffrey Cohen & Dilip Ratha (der.) (2012a). *Migration and remittances during the global financial crisis and beyond*. Washington, DC: The World Bank.

Sirkeci, Ibrahim, Jeffrey Cohen & Pinar Yazgan (2012b). Turkish culture of migration: Flows between Turkey and Germany, socio-economic development and conflict. *Migration Letters* 9 (1): 33–46.

Van Hear, Nicholas (2006). 'I went as far as my money would take me': Conflict, forced migration and class. In *Forced migration and global processes: A view from forced migration studies* (der.) Francois Crepeau, Delphine Nakache, Michael Collyer, Nathaniel H. Goetz & Art Hansen, sf. 125–58. Lanham, MD: Lexington Books.

Vertovec, Steven (2009). *Transnationalism*. London: Routledge.

Wilk, Richard (2006). But the young men don't want to farm any more: Political ecology and consumer culture in Belize. In *Reimagining political ecology* (der.) Aletta Biersack & James B. Greenberg, sf. 149–170. Durham, NC: Duke University Press.

Zhu, Nong (2002). The impacts of income gaps on migration decisions in China. *China Economic Review* 13 (2–3): 213–30.

Prof. Dr. İbrahim Sirkeci, Londra Regent's Üniversitesi'nde Ulusötesi Çalışmalar ve Pazarlama alanında Profesör ve Ulusötesi Araştırmalar Merkezi'nin direktörüdür. Celal Bayar Üniversitesi Nüfus ve Göç Araştırma Uygulama Merkezi'nin Danışma Kurulu üyesidir. Bilkent ve Sheffield Üniversitelerinden mezun olan Profesör Sirkeci daha önce Bristol Üniversitesi'nde çalışmıştır. İbrahim Sirkeci *Göç Dergisi* ve *Migration Letters* dergilerinin editörlüğünü yürütmektedir. Profesör Sirkeci 2012'den bu yana yapılan uluslararası Türk Göç Konferanslarının başkanlığını yapmaktadır. Göç, nüfus ve hareketli tüketiciler üzerine çok sayıda yayını bulunan İbrahim Sirkeci'nin kitapları arasında *Transnational Marketing and Transnational Consumers* [Ulusötesi Pazarlama ve Ulusötesi Tüketiciler] (Springer, 2013), *Migration and Remittances during the Global Financial Crisis and Beyond* [Küresel Mali Krizde ve Sonrasında Göç ve Göçmen Dövizleri] (Dünya Bankası, 2012), ve *Cultures of Migration* [Göç Kültürleri] (Teksas Üniversitesi Yayınları, 2011) bulunmaktadır. Jeffrey Cohen ile birlikte yazdıkları *Göç Kültürleri* kitabı, 2012 yılında ABD'de, alanındaki en iyi 10 akademik kitap listesine seçilmiştir.

Prof. Dr. Jeffrey H. Cohen, ABD'de Ohio Devlet Üniversitesi Antropoloji Bölümü'nde Profesör olarak görev yapmaktadır. Profesör Cohen daha önce Pennsylvania Devlet Üniversitesi'nde çalışmıştır. Indiana Üniversitesinden mezun olan Jeffrey Cohen *Migration Letters* dergisinin ortak editörlüğünü yürütmektedir. Profesör Cohen uzun yıllar Güney Meksika'da saha çalışması yürütmüş ve göç, yiyecek kültürü, ve çatışma kavramları üzerine çalışmıştır. Göç, nüfus ve toplumsal antropoloji üzerine çok sayıda yayını bulunan Cohen'in kitapları arasında *Culture of Migration in Southern Mexico* [Güney Meksika'da Göç Kültürü] (Teksas Üniversitesi Yayınları, 2004), *Migration and Remittances during the Global Financial Crisis and Beyond* [Küresel Mali Krizde ve Sonrasında Göç ve Göçmen Dövizleri] (Dünya Bankası, 2012), ve *Cultures of Migration* [Göç Kültürleri] (Teksas Üniversitesi Yayınları, 2011) bulunmaktadır. İbrahim Sirkeci ile birlikte yazdıkları *Göç Kültürleri* kitabı, 2012 yılında ABD'de, alanındaki en iyi 10 akademik kitap listesine seçilmiştir. E-posta: cohen.319@osu.edu.